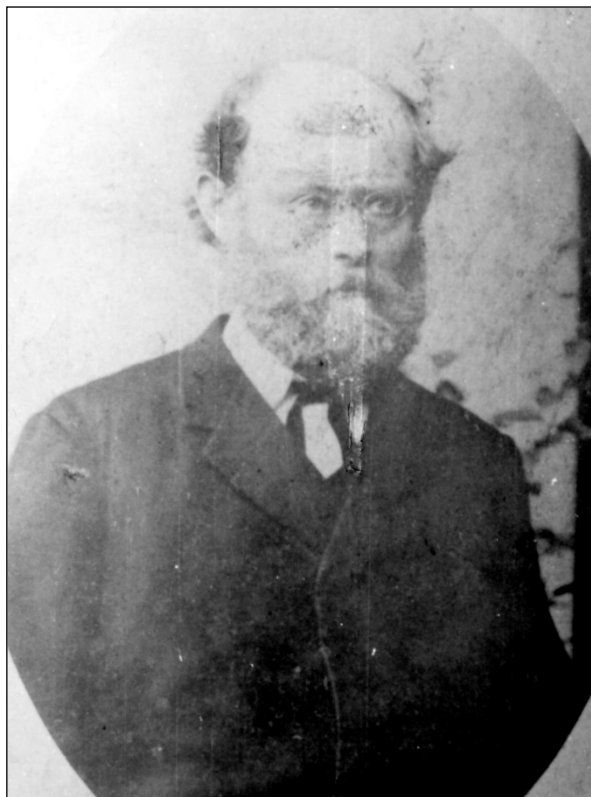

Andelsmejeriet Stenshøj i Suldrup

Om opkomsten af andelsmejerier i sidste fjerdedel af 1800-tallet og om andelsmejerierne i vores område er der redegjort for i indledningen til Sigfred Jacobsens fortælling om andelsmejeriet Elinelund i efterårsnummeret af Hanen 2012.

Lars Peter Kusk Kristensen, ejer af Bloksgården i Suldrup

Planlægning af andelsmejeriet Stenshøj

”Den 20. marts 1890 afholdt bestyrelsen for det påtænkte andelsmejeri møde hos Lars Peter Kusk Kristensen, Suldrup. Samtlige medlemmer var til stede”. Sådan lyder det på første side i bestyrelsens protokol for hvad der skulle blive til andelsmejeriet Stenshøj i Suldrup. På mødet blev man enige om at købe et jordstykke med ”nogenlunde tålelige forhold såvel for afløb som for at få det nødvendige vand”. Jordstykket, der lå lidt sydøst for skolen og den samling gårde, der dengang udgjorde landsbyen Suldrup, købtes for 225 kroner af Jens Svendsen, idet en fra Aalborg tilkaldt specialist sagde god for vandforholdene.

Dernæst blev det bestemt at tre mænd skulle tage til Albæk for ved en auktion dagen efter at købe tømmer til byggeriet, og at der skulle indgås aftale med en brøndgraver.

I modsætning til de fleste andre steder valgtes at opføre mejeribygningen i kampesten, hvorfor også sådanne skulle fremskaffes.

Endelig skulle der købes de nødvendige maskiner såsom dampmaskine, kedel, centrifuge og hvad der eller hørte til et mejeris drift. Man havde ganske vist allerede forhørt sig et par steder, men man ville åbenbart gerne have tilbud fra Aalborg-firmaet Buaas, så der ville man forhøre sig om et konkret skriftligt tilbud på de nødvendige maskiner.

Allerede til bestyrelsesmødet 23. marts havde man det ønskede tilbud fra P. Buaas, der selv var til stede på mødet, og der blev underskrevet aftale med ham om levering af alt maskineri til mejeriets drift. Man havde åbenbart meget travlt, for på samme møde blev det besluttet at afholde licitation over materialer og kørsel af disse allerede 30. marts på den nærliggende Suldrup Skole. Endvidere blev der indgået aftale med brøndgraverne Anker Gregersen fra Sørup og Karl Pedersen fra Giver om at grave brønden, der skulle have en bredde på tre alen. For arbejdet skulle de have syv kroner for hver alen indtil de kom til vand, herefter 14 kroner pr. alen.

Ved licitationen blev der indgået aftaler om levering af de ønskede 25.000 mursten til en pris af 18 kroner pr. 1.000, kalk til 2,30 kroner pr. tønne, murerarbejde og kløvning af kampesten til 1.295 kroner samt snedker- og tømmerarbejde til 625 kroner. Hertil kom et stort antal aftaler om kørsel af de forskellige byggematerialer. En uges tid senere blev der indgået aftale om levering af transportspande og tre store og tre mindre mælkevogne fra tre forskellige leverandører. En stor vogn kostede 190 kroner og de mindre 170 kroner.

Mejeriet bygges

Byggeriet må være skredet så rask frem, at nogle gange måtte de enkelte bestyrelsesmedlemmer på byggepladsen træffe beslutninger om for eksempel at der skulle hyres en mand til at bortskaffe al den jord brøndgraverne havde dynget op og som nu var til gene for murerne. Efterfølgende blev dispositionerne godkendt af den samlede bestyrelse.

Spørgsmålet om hvilken type centrifuger der skulle købes kom til at fylde en del. I første omgang valgte man at satse på den meget brugte type B fra Burmeister og Wain til levering fra Buaas. Kort efter at den aftale var indgået, kom der tilbud fra maskinleverandøren Buaas om at man i stedet kunne få en nyudviklet type fra Laval, der havde ”større skummeevne”. Det tilbud gik man straks ind på. Senere gik man dog, igen på opfordring fra Buaas, af tekniske årsager tilbage til centrifugerne fra Burmeister og Wain.

Nu var det jo ikke nok med byggeri og maskineri, der skulle jo også mælk til, så der blev lavet aftaler med landmænd i Hjeds, Aarestrup, Sønderup og Suldrup om hvor mange leveringsdygtige køer de havde, så man kunne få udarbejdet planer for mælkeruterne. Samtidig skulle der averteres efter en brugelig mejerske eller mejerist til at styre hele foretagendet, og der skulle købes 150.000 skudtørsv til at fyre under dampkedlen. Der blev købt til en pris af 2,50 kroner pr. 1.000 styk.

12. april var den samlede bestyrelse på byggepladsen, hvor de konstaterede at de allerede leverede mursten ikke var af en kvalitet der kunne bruges til skorstenen, men kun til indermurene. Derfor ville man have 15.000 af stenene leveret i en bedre kvalitet. Det blev understreget, at det skulle være helbrændte sten. Der blev forhandlet længe frem og tilbage om, hvad man skulle stille op med de dårlige sten. Resultatet blev at teglværket fandt en sending sten fra en tidligere brænding frem, så mejeriets skorsten blev bygget af de gode sten, mens de dårligere blev anvendt til indermure.

Mejeribestyreren ansættes

Der indkom ikke mindre end 26 ansøgninger til stillingen som mejerske eller mejerist. Da bestyrelsen havde gennemgået samtlige ansøgninger og medsendte anbefalinger, blev der stemt om, hvem der skulle kigges nærmere efter i sømmene. De heldige blev i rækkefølge Marie Andersen, Ane Knudsen, P. C. Jensen, H. P. Jepsen og Chr. Nielsen. Den, der havde foreslået den laveste løn, var Marie Andersen. Hun ville have 400 kroner årligt plus halvdelen af overskuddet af smørsalget. Den løn blev i et brev til de øvrige fire ansøgere angivet som den fastsatte løn, og at hvis arbejdet stadig havde interesse, var de velkomne til at henvende sig personligt til formanden eller komme til et bestyrelsesmøde, uden at de derved på nogen måde skulle betragte arbejdet som deres på forhånd. Det var kun tre af de fem, der herefter var interesserede og mødte frem. Efter afstemning i bestyrelsen blev P. C. Jensen fra Karlslunde valgt som mejerist og dermed den første bestyrer af mejeriet. Den forsmåede Marie Andersen sendte efterfølgende en regning på 5,85 kroner for rejseudgifter, men dem ville bestyrelsen ikke betale, idet man fastholdt at hun burde have vidst, at hun ikke var sikret ansættelse blot fordi hun kom til samtale.

Mælkeruter og andre praktiske ting

Det var ikke så let at få puslespillet om de kommende mælkeruter til at gå op, men efter flere forslag og beregninger blev der enighed fem ruter, som sendtes i licitation, som endte sådan:

1. rute: Sønderup med udflyttergårde for 400 kroner årligt.
2. rute: Tøttrup, Rebstrup og Rodsted for 600 kroner årligt.
3. rute: Hjeds, Hjedsbæk og Suldrup for 400 kroner årligt.
4. rute: Ersted, Aarestrup og Foldager for 830 kroner årligt.
5. rute: Stubberup og Torsted for 425 kroner årligt.

Efterfølgende skete der en hel del bytten rundt på hvem der kørte ruterne, idet nogle af vinjerne må have fortrudt og fik andre til at køre for samme pris i stedet.

Der var mange ting, der skulle tages stilling til. Når man havde bestilt 150.000 tørv, skulle disse jo også opbevares forsvarligt. Derfor byggede man et tørvehus af grantømmer fra Albæk på 17 alen i længden og 10 alen i bredden med port i midten og køregang, som også kunne anvendes til staldplads.

En vognfuld smørdritler klar til levering - billedet viser leverandør fra Støvring

Der skulle også skaffes dritler til det producerede smør. En lokal bødker var interesseret, men bestyrelsen havde på deres rundrejse under planlægningen af mejeriet set nogle "sjældent gode og smukke" dritler på mejeriet i Trustrup på Djursland.

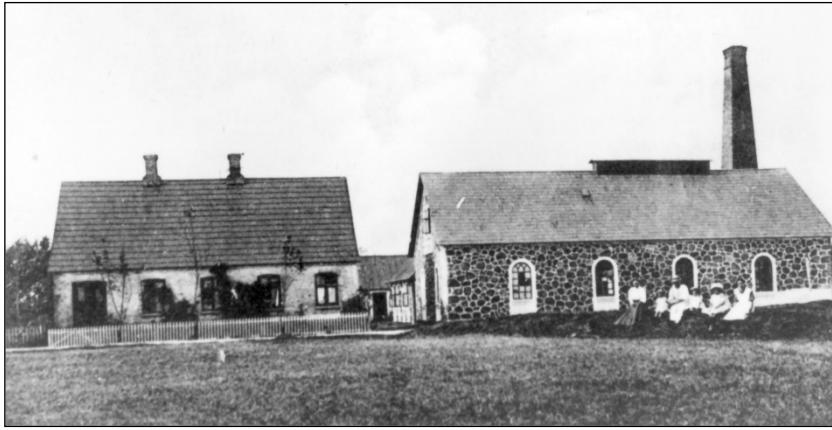
Man ville derfor forhøre sig om kvalitet og pris fra begge mulige leverandører. Man endte med at vælge den lokale selvom kvaliteten ikke var i top. På den anden side var dritlerne fra Trustrup på grund af transporten for dyre.

Den lokale leverandør skulle for at få ordren love at pudse dritlerne bedre indvendig end det var set på prøveeksemplaret.

Uforudsete spørgsmål

Det kom som noget af en grim overraskelse, da der 11. juni var indgået et brev fra branddirektoratet omhandlende det spåntag, man havde bestemt skulle dække hele bygningen. I brevet stod der direkte, at det var ulovligt at have et sådant slags brændbart tag over kedelrummet, hvor der blev fyret med tørv. Et forslag om at bygge en separat bygning til dampkedlen blev afvist med den begrundelse, at det ville være uhensigtsmæssigt og i øvrigt ville være dyrt, da en del damp ville gå tabt på vej fra det ene hus til det andet. En tanke om at lægge skifertag over dampkedlen og sætte brandmur op omkring dette afvistes også. Det eneste man kunne blive enige om var at spørge branddirektør og amtmand nok en gang om at beholde det allerede projekterede spåntag. Branddirektøren spurgte i ministeriet og fik svar at spåntag ikke var fyldestgørende over dampkedler, men at en dispensation ikke kunne udelukkes efter en konkret vurdering. Dispensationen blev givet mod at der blev opført brandmur ind mod det øvrige mejeri.

Det var ikke det eneste spørgsmål, der drillede. De leverede transportspande var ikke af samme kvalitet som dem leverandøren havde vist, da han fik ordren, men man godkendte dog leverancen. Værre var det med mælkevognene. De fire af vognene var af god kvalitet, men to af dem, leveret fra en mand i Rebstrup, var fulde af fejl, idet de ikke som aftalt var ordentligt affjedrede, var for små, for dårligt lavede, af for dårlige materialer og ikke var malet ordentligt. Disse vogne blev sendt retur med besked på at forbedre dem og i øvrigt slå 25 kroner af prisen pr. vogn. Vognene blev snart efter forbedret så meget, at de kunne accepteres og leverandøren slap for at slå af på prisen.

Det ældst kendte fotografi af "Stenshøj" - kort efter år 1901, hvor mejeribestyrerboligen til venstre blev bygget

Da der efterhånden var styr på alle store såvel som små ting i forbindelse med byggeriet, var der snart kun tilbage at navngive mejeriet. Man enedes om at opkalde det efter den nærliggende kæmpehøj "Stenshøj". Idet man samtidig konstaterede at byggeriet i alt havde kostet 18.484 kroner, var man klar til start, hvilket skete kun tre og en halv måned efter den stiftende generalforsamling, nemlig 8. juli 1890!

Mejeriet er kommet i gang

Syv dage efter starten blev der afholdt generalforsamling, og her noteredes at der i gennemsnit var indleveret 4.500 pund mælk, hvilket ansås for meget tilfredsstillende. Til bestyrelsen valgtes en repræsentant for hver af byerne i mejeriets område. Jens Jensen fra Sønderup valgtes efterfølgende til formand, Lars Peter Kristensen til kasserer og Andersen fra Torstedgård til regnskabsfører. Som revisorer valgtes lærer Flyger fra Aarestrup og skovrider Olesen.

Selv om mejeriet var kommet i gang, var der stadig mange forhold, der skulle klares. Første sending smør kom for sent frem til køberen Plum, så man fik ikke fuld pris for det. Der skulle tegnes forsikring, brolægges rundt om bygningen, lægges grus på arealet foran perronen og graves en grav nær tørvehuset til aske og staldgødning. Der var også mindre problemer med finanserne, men det lod til at være begyndervanskeligheder. Der viste sig også uenighed mellem mælkeleverandører og mælkekuske om, hvor tidligt eller sent mælken skulle hentes hos den enkelte, så bestyrelsen skar igennem og udarbejdede en køreplan for de enkelte ruter, som alle skulle rette sig efter. At mureren ikke havde fået fuget bygningen inden vinteren nærmede sig, affandt man sig med mod at han lovede at gøre det så snart det blev forår. Fabriksinspektøren kom forbi og var ikke spor imponeret af hvad han så, så man måtte i gang med at forbedre sikkerheden ved dampmaskinen og de mange remtræk. Maskinernes leverandør Buaas frakendte sig ethvert ansvar for miseren med begrundelsen at "det kunne han på ingen måde gå ind på, da han så aldrig blev færdig med noget mejeri", men han ville dog godt udføre arbejdet, hvis han fik kontant betaling for det. Opstilling af de krævede sikkerhedsforanstaltninger mente andenmejerist Nielsen sagtens han kunne klare, så det gjorde han mod at mejeriet betalte materialerne og betalte ham løn for arbejdet.

Mejeriet slår sig på foderstofhandel

Knap var man kommet i god gænge med mejeridriften, før man også ville slå sig op som forhandler af foderstoffer. Derfor indhentede bestyrelsen oplysninger om priser og kvaliteter fra en række firmaer, både lokalt, men også langvejs fra. Det blev dog den næsten lokale købmand N. P. Andersen fra Støvring, der kom til at levere, da både priser og kvaliteter på de forskellige foderstoffer var acceptable. Så snart efter kunne mejeriet levere såvel, klid, rapskager, bomuldsfrøkager, solsikkekager med videre til medlemmerne, der enten skulle betale kontant eller afdrage over tre måneder ved levering af mælk.

Vognmand Kragelund fra Suldrup, der kører med hvad der godt kunne være sække med foderstoffer

Da mejeriet havde fungeret i et halvt år, kunne man opregne, at der var leveret 530.000 pund mælk til mejeriet, og at der var solgt 20.400 pund smør, hvilket betød at der for hvert pund produceret smør var medgået godt 25 pund mælk. Samtidig konstateredes, at der var balance i driftsregnskabet, der dog på grund af misforståelser ikke var blevet revideret. Selvom der, på grund af fordelagtig afregning af det retur-leverede skummetmælk, ikke blev noget overskud at dele, mente man dog, at me-

jeriet var kommet godt fra start. Samtidig var der ønsker om indmeldelser både fra folk i Binderup, Ersted, Hyllested og Aarestrup. Efter en del trakasserier angående omlægninger af mælkeruterne kom de alle med som andelshavere. Den forøgede mælkemængde gjorde i øvrigt, at der blev brugt mere brændsel end forventet, så de indkøbte tørv kunne ikke klare hele sæsonen. Derfor måtte man indkøbe skotske kul til at supplere. I en efterfølgende sæson købte man 400.000 tørv og supplerede endog med kul, så der måtte bygges større tørvehus. Hvert år, når frosten satte ind, var det også en opgave at skaffe is fra nærliggende tilfrosne søer til brug for køling af den indkomne mælk.

Problemer med aftagerne af smør

Der viste sig fortsat problemer med betalingen fra Plum, der var køber af smørret. Han betalte for lidt for det leverede uden at angive at der skulle være noget i vejen med det leverede. Derfor ville man søge anden aftager, hvilket fandtes i Ankerstjernes efterfølger i Randers. Også med denne køber var der problemer, idet man på mejeriet mente han afregnede for lidt, idet hans opgivelser af vægten af det modtagne smør ikke svarede til den mængde, man havde vejet på mejeriet ved afsendelse. Det viste sig dog, at det var mejeriets vægt, der vejede for meget. Det gav dog ikke anledning til at bestyrelsen ville købe en ny og bedre. Et par år senere kom man dog på andre tanker og anskaffede en ny, der viste rigtig vægt.

I foråret 1891 tog mejeriet osteproduktion op, selvom det var forbundet med en del omkostninger at starte denne ny aktivitet. For at få plads til dette blev der foretaget en del bygningsmæssige forandringer. Af hensyn til økonomien blev ændringerne dog ikke så store som ønskede. Osteproduktionen blev aldrig til det helt store, så den blev indstillet allerede fire år senere.

Kludder med økonomien og ansættelse af ny mejeribestyrer

I det hele taget havde man lidt døj med økonomien. Først og fremmest kneb det tit med at få aflagt et brugeligt regnskab, og ofte var det fremlagte regnskab af tidsmæssige årsager ikke revideret inden de halvårlige generalforsamlinger. En enkelt gang var der så meget rod i regnskabet, at en afgået kasserer måtte efterbetale 87 kroner. En sag der i øvrigt ikke blev gjort mere ud af. Da man i sin tid byggede, havde man ikke den store respekt for brandmyndighedernes indsigt, men man havde taget ved lære, så det blev i september 1891 vedtaget at ”sørge for anskaffelsen af en stige og en brandslange til mejeriet så betids så de kan være til stede

ved brandsynet i november”. Man tog derimod straks affære med øget kontrol af flødeprocenten, da det viste sig at en leverandør havde fortyndet mælken med vand.

Mejeribestyrer N. P. Mosborg ses her til venstre sammen med kontorpersonalet på Elinelund i Støvring, hvor han efter få år i Suldrup blev mangeårig bestyrer

Der havde til tider vist sig utilfredshed med mejeribestyrer P. C. Jensens arbejde, så i foråret 1894 fik han ikke sin ansættelse forlænget. I stedet blev N. P. Mosborg, der før havde været mejeribestyrer nær Esbjerg, ansat for en løn af 500 kroner om året plus del i overskuddet fra smørsalget, dog fraregnet en del af mejeriets driftsudgifter. Ved samme lejlighed blev det vedtaget at købe et pengeskab til mejeriet. Selve driften af mejeriet var her fire år efter starten kommet i en god gænge, idet der var overskud til uddeling blandt

andelshaverne, regnskaberne var i orden og reviderede til tiden, og de fornødne reparationer og nyanskaffelser, såsom et pasteuriseringsapparat, var foretaget. Det forøgede antal leverandører havde medført at antallet af mælkeruter var vokset fra de oprindelige fem til ni i 1895, ved århundredeskiftet til atten og i 1905 enogtyve.

Mejerister ved dampmaskinen på Stenshøj

Teknikken tilpasset

Dampmaskinen fra 1890 havde flere gange voldt problemer, så i foråret 1896 fik man installeret en ny seks hestes maskine fra Frichs Fabrik i Århus. Bytteprisen var 1.200 kroner, når mejeriet selv sørgede for at støbe det fornødne fundament til maskinen. Der garanteredes fri vedligeholdelse i fire år af leverandøren Buaas. Ved samme lejlighed blev centrifugerne og en del andet teknisk udstyr udskiftet. Efterfølgende viste det sig, at den eksisterende dampkedel i

virkeligheden var for lille til at yde det fornødne damptryk til den ny maskine, men man fik så nogenlunde tingene til at virke ved at efterisolere rørene fra kedlen til maskinen og forny risten under kedlen. Det var dog stadig ikke godt. Egentlig burde der være købt en ny og større kedel, men det kunne man ikke enes om. Derfor enedes man i bestyrelsen at forsøge at få tingene til at fungere ved at ommure kedlen, hvilket så skete. De to til tre dage arbejdet varede, var mejeriet ikke i funktion, så mælken blev kørt til Elinelund, Øster Hornum og Mejlbj.

Virket som sælger af foderstoffer blev ikke en længerevarende foreteelse, idet der i løbet af kort tid blev oprettet lokale andelsfoderstofforretninger i både Suldrup og Sønderup.

Leverandørerne 1900

Ved den ny tiårsperiodes begyndelse i sommeren 1901 findes en opgørelse over antallet af leverandører og hvor mange malkekøer hver enkelt rådede over. Mejeriets samlede antal leverandører var 404 med et samlet antal malkekøer på 1.988. Det giver i gennemsnit knap fem malkekøer pr. leverandør fordelt meget ujævnt på den store gruppe på 244 husmænd med et gennemsnit på 2,4 malkeko pr. leverandør, en knap så stor gruppe gårdmænd på 156 leverandører og et gennemsnit på 8 malkekøer, og endelig var der fire proprietærer, der rådede over henholdsvis 30, 30, 40 og 50 malkekøer.

Ny mejeribestyrer, nybygning og oprør

Mejeribestyrer N. P. Mosborg havde i november 1899 fået ansættelse på Elinelund i Støvring, og blev erstattet af mejeribestyrer Kristensen. Da mejeriet i år 1900 gik ind i sin anden tiårsperiode, og havde indhentet de ny lån på i alt 30.000 kroner, ville man i gang med en modernisering, idet man i stedet for den gamle kølemetode med oplagring af is fra tilfrosne søer ville købe et maskindrevet køleanlæg. Samtidig ville man bygge en selvstændig bolig til mejeribestyreren, der hidtil havde boet under små forhold i selve mejeribygningen. Den gamle bolig skulle ombygges til ostelager, idet man havde genoptaget produktionen af ost, og det gamle kontor skulle rumme det ny kølerum. Der blev i løbet af vinteren udarbejdet planer, tilbud og overslag for de kommende anskaffelser og byggerier.

Alle planerne var dog nær røget i vasken, idet køberen af mejeriets smør, smørhandler Svendsen i Aalborg, gik i betalingsstandsning. Hos ham havde man temmelig mange penge i klemme, så det var et alvorligt slag. Man burde måske have anet at der var noget i vejen, for gennem vinteren havde man haft flere problemer med ham. Først var der gentagne forsinkelser af betalingen, så var der problemer med at Svendsens vægt gav sig til at veje mindre end mejeriets. Om begge forhold havde man indgået mindelige ordninger, men nu sad man altså i saksen med cirka 5.000 kroner i klemme. Derfor satte man straks alle de store og udgiftstunge planer i bero, indtil man vidste hvor stort tab mejeriet i sidste ende ville få.

Bestyrelsens store planer var ved at blive en del af medlemmerne for meget, så noget der nærmede sig et oprør kom for dagen, og der blev indkaldt til en ekstraordinær generalforsamling. Her fusede oprøret dog nærmest ud, idet der blev nedsat et udvalg bestående af både ”oprørere” og bestyrelsen til at se på planerne og eventuelt reducere disse. Udvalget bifaldt efter kort tid bestyrelsens samlede forslag. Samtidig så det ud til at mejeriets tab i forbindelse med smørhandler Svendsens betalingsstandsning ikke var så store som frygtet, så der blev igen sat fuld fart i realiseringen af byggeplanerne, der blev realiseret i løbet af sommeren 1901.

Mejeriet tilkøbte sig efterfølgende et stykke jord for 150 kroner af naboen, da pladsen må være blevet for trang med nybygningen. I 1903 blev der på jordstykket bygget en ny længe, der skulle indeholde en større stald med plads til tretten spand heste, de mange tørv og det nødvendige kul. Samtidig blev der foretaget reparationer og ændringer i den bestående mejeribygning. Som en nyskabelse blev der indrettet badeværelse med badekar, vel i første omgang til glæde for mejeriets ansatte, men snart også for alle andre, idet der blev bekendtgjort at voksne andelshavere kunne få et bad for 15 øre, børn for 10 øre, og at det kostede 25 øre for ”andre mejeriet uvedkommende” at få et varmt karbad. Hermed havde Suldrup fået en offentlig badeanstalt. Lignende initiativer ses taget på andre mejeriet på samme tid.

Suldrup Brugs og Stenshøj gik i kompagniskab om etablering af telefonforbindelse gennem centralen i Haverslev

Telefon og elektricitet

Den ny teknik rykkede for alvor ind på mejeriet, da der i 1901 blev oprettet telefonforbindelse til mejeriet fra centralen i Haverslev, og straks udtrykte uddeleren i Suldrup Brugsforening ønske at kunne benytte apparatet. Det fik han lov til mod at betale 50 kroner årligt for brugen. Snart efter kunne også medlemmerne af mejeriet benytte telefonen mod kontant betaling.

Det varede kun fem år inden der blev oprettet telefoncentral i Suldrup, og i den anledning skulle der igen betales for oprettelsen. Til gengæld blev samtalerne billigere. Ved den lejlighed kan vi se at foruden mejeriet var også brugen, skovrideren, Hjedsbæk Købmandsforretning, smeden, snedkeren og folketingsmedlem Jens Jensen-Sønderup med flere blevet abonnenter.

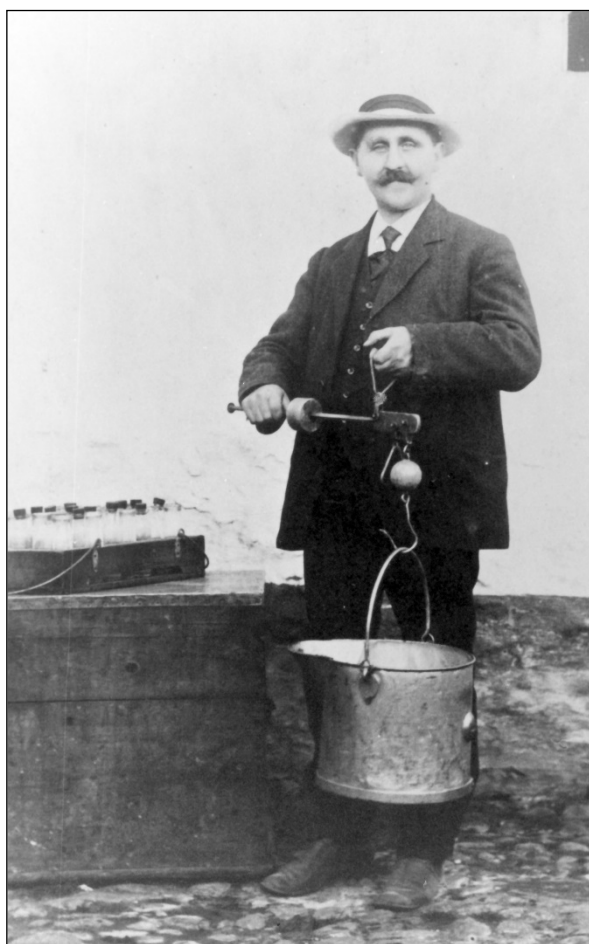
Suldrup fik sin telefoncentral indrettet hos skomager Krab-sen på hjørnet af Veggerbyvej og Hjedsbækvej

I 1905 kom der yderligere ny teknik på mejeriet, idet der fremkom ønske om at investere i et mindre elektricitetsværk, så man kunne få elektrisk belysning i mejeri og mejeribestyrerbolig. For at kunne tage stilling til, hvilket værk der skulle investeres i, fik man tre tilbud fra leverandører. Priserne for værket ville beløbe sig til omkring 1.900 kroner, og for at få rådgivning om hvad man skulle vælge, søgte man i første omgang råd hos professor la Cour fra Askov Højskole, der om nogen på den tid var ekspert på energiområdet. Han fik man dog ikke noget konkret svar fra, så man søgte bistand fra andre med erfaring i elektricitetsværker. Først og fremmest var det "Dansk Vindelektricitetsselskab", der kom til at fungere som konsulent. Da Suldrup Brugsforening hørte om tankerne, henvendte de sig straks med ønske om at få leveret strøm. Man indgik da en aftale om at Brugsforeningen var med til at finansiere anlægget, som blev et 110 Volt jævnstrømsanlæg trukket af mejeriets dampmaskine. For at kunne have elektricitet i aftentimerne og om morgenen, når dampmaskinen ikke kørte, installeredes et antal akkumulatører.

Den skummede fløde

Der kunne af og til være sager, hvor man mente leverandører enten fortyndede den leverede mælk med vand eller selv tog noget af fløden inden afhentning. De fleste sager ordnedes normalt i mindelighed, men navnlig en enkelt sag strakte sig over flere år. Sagen var i og for sig

ganske banal. Der gik forlydender om at en større leverandør en enkelt eller måske flere gange havde ”skummet fløden” til eget brug, hvilket denne på det kraftigste benægtede. Noget håndfast bevis var der ikke for snyderiet, kun vidneudsagn, der til dels understøttede antagelsen. Efter at sagen havde kørt længe, besluttede mejeriet at tildele den formastelige en bøde på 300 kroner, som blev nægtet betalt. Derefter trak mejeriet en del af beløbet fra hvad leverandøren havde til gode for leveret mælk. Sagen kom for retten, og mejeriet tabte sagen, vel sagtens på grund af manglende beviser. Det tilbageholdte beløb skulle derefter betales tilbage, men i første omgang nægtede mejeriet at betale renter af de uretmæssigt tilbageholdte penge. Først da manden insisterede på at få sine penge med renter udbetalt, gik mejeriet med til dette, og der blev sat et punktum i sagen.

Mælkekontrollør fra ca. 1912 - her Frederiksen fra Hæsum

Ny afregningsform

Generalforsamlingerne havde indtil da foregået i mejeriet, men i efteråret 1906 blev den afholdt i det netop indviede forsamlingshus i Suldrup, og det var planen at holde møderne der i fremtiden. Det blev dog kun en enlig svale, idet de efterfølgende generalforsamlinger som førhen foregik på mejeriet. På denne generalforsamling tog man endelig, efter flere års overvejelser, beslutning om at gå fra den gamle afregningsmetode, hvor der udelukkende afregnedes efter den indvejede mængde, over til en mere avanceret metode, hvor det også var flødeprocenten i det leverede, der var afgørende for afregningsprisen. For at håndtere den ny afregningsform blev der investeret i nyt måleudstyr, der blev anskaffet for 315 kroner. Efterfølgende blev der ansat en mand til at foretage al kontrol med det indleverede mælks flødeprocent og kvalitet. Kristian Ejdrup blev ansat til en årsløn af 150 kroner.

I april 1907 kom der henvendelse fra ”Bestyrelsen for et eventuelt mejeri i Aarestrup” om betingelserne for at udtræde af Mejeriet Stenshøj. Det meddeltes, at de der trådte ud af Stenshøj ikke kunne gøre krav på deres andele i dette mejeri, hvis de forlod det i uti-

de, men at de til gengæld fik overladt ejerskabet af transportspandene. Den melding var Aarestrupfolkene ikke tilfredse med, men oprettelsen af mejeriet i Aarestrup trak ud, så det var først hen mod slutningen af tiårsperioden det skete, så problemet løste så at sige sig selv.

Køleanlæg og bedre boligforhold

I efteråret 1907 opsgav mejeribestyrer Kristensen sin stilling. Der indkom 36 ansøgninger, hvoraf bestyrelsen indkaldte tre til samtale. Der dukkede dog kun to ansøgere op, og det blev mejeribestyrer Rasmussen fra Blære, der overtog stillingen. Mejeriets maskiner var på flere måder ved at trænge til en udskiftning, så i 1909 blev køleanlægget, centrifugen med videre udskiftet. En plan om at udvide bygningen med nogle kamre til de ansatte mejerister blev henlagt, da det så ud til at mejeriet ville miste en del af sine leverandører til det snart oprettede mejeri i Aarestrup. På samme måde blev planerne om at lave hvælvet loft i mejeribygningen

Krydset midt i Suldrup i begyndelsen af 1900-tallet. Fra venstre ses Brugsen (bygget 1899), foderstoflageret i skuret, forsamlingshuset (bygget 1906), smedjen (bygget 1905), smedens forhus (bygget 1905). Skomager Krabsens hus fra 1905, og endelig længst til højre bagerforretningen fra 1905

ligeledes udskudt. Da man havde fået indtegnet medlemmerne for den næste tiårsperiode, og man vidste hvad man havde at arbejde med, blev arbejdet sat i gang.

Der var mange formaliteter, der skulle klares, når en tiårsperiode var slut og en ny skulle begynde. Først skulle værdien af det bestående mejeri opgøres. Efter nogle forhandlinger på generalforsamlingen, der nu igen blev afholdt i Suldrup Forsamlingshus, blev værdien fastsat til 28.000 kroner, som skulle

fordeles til andelshaverne efter den leverede mælkemængde. Disse penge blev betalt af "det ny andelsmejeri", der lånte pengene til en rente på 4 % med en afdragstid på de sædvanlige ti år. Herefter blev de ny mælkeruter bestemt. For at markere afslutningen på den forløbne tiårsperiode blev der afholdt en selskabelig sammenkomst i Suldrup Forsamlingshus med foredrag om mejeriforhold. Efterfølgende blev der vist film.

Leverandørerne år 1910

Da Aarestrup ikke længere var en del af området, var antallet af ruter nu faldet fra 21 til 15. Samtidig kan man se, at der ved registreringen af de nu kun 312 andelshavere, mod 404 i år 1900, er sket en gennemsnitlig forøgelse af koantallet fra 4,9 i år 1900 til 5,4 i 1910. De 78 gårdmænd havde nu et gennemsnitligt koantal på kun 7,4 mod 8 i 1900, hvorimod de 163 husmænd havde et gennemsnitligt koantal på 2,9 i 1910 mod 2,4 i år 1900. Der figurerer ikke længere nogle proprietærer i opgørelsen over leverandører. Derimod topper godsejeren fra Albæk Hovedgård listen i 1910 med sine 50 køer.

Tiden op til 1914 var en rolig periode, hvor der jævnlige skete fornyelser og forbedringer i teknikken så som at der i 1912 blev købt en ny kærneæltmaskine til 3.000 kroner og året efter en ny dampkedel til 2.010 kroner, da den gamle var blevet utæt. Herudover var de største problemer klager over mælkekuskene, der til tider lod deres ukonfirmerede sønner køre ruterne eller opholdt sig "i flere timer" i Hjedsbæk Kro. Tit drejede trakasserierne sig om kørsel på for dårlige veje eller afhentning af mælk på forkerte tidspunkter. Det forholdsvis billige og nemt håndterbare kul afløste for en stor del fyringen med tørv, af hvilke der nu kun anskaffedes omkring 150.000 stykker om året.

Verdenskrig

Verdenskrigens udbrud i sommeren 1914 fik snart indflydelse på driften af mejeriet. Allerede hen på efteråret var foderpriserne steget så meget, at mælkekuskene blev bevilget ekstra penge til fodring af hestene. Mejeribestyreren fik ligeledes et dyrtidstillæg. Efterhånden som det blev svært at skaffe kul til rimelige priser, steg forbruget af tørv så meget, at der i 1915 måtte købes yderligere tørv end de planlagte 180.000 stykker. I foråret 1916 var man oppe på at købe 400.000 tørv. Samme år købtes nyt køleanlæg og ny dampmaskine til i alt 9.000 kroner, og der blev i den anledning foretaget en del ændringer i bygningerne, der delvist fik det gamle tjærede tag udskiftet med det langt mere holdbare og dyre skifer.

Typisk mælkevogn - her ses Anton Thorn med mælkevogn med Ejnar Abildgårds gård i Guldbæk i baggrunden

Normalt ydede mejeriet ikke bidrag til indsamlinger, men til jul 1916 skænkede bestyrelsen 50 pund smør i et-punds pakker som "Julegave til landmændenes juleindsamling til Københavns trængende". Samtidig indmeldte mejeriet sig i "Krigsforsikringsforeningen for smørekporten til England". Brændselsmanglen blev kun større og større, så allerede i foråret 1917 indkøbtes yderligere 200.000 tørv, og i marts blev der holdt licitation for indkøb af ikke mindre

end 700.000 tørv, året efter 730.000. For at kunne opbevare de mange tørv blev der bygget et nyt stort tørvhus af træ. Kulprisernes himmelflugt betød også at mejeribestyreren fik udskiftet sin kulfyrede kakkelovn i dagligstuen med en tørveovn. Der var i den sidste tid under krigen stigende priser på alt, så mejeribestyreren fik sin løn forhøjet, udsalgspriserne på mælk og smør steg, og endelig ses at der var en stigning på ikke mindre end 31 % fra 1917 til 1918 på udgifterne til at få kørt mælkeruterne.

Selvom verdenskrigen var slut i november 1918, var forholdene stadig ekstraordinære i 1920, da mejeriets tredje tiårsperiode var slut. Det var stadig svært og dyrt at købe kul, så mængden af forbrugt tørv var nogenlunde uforandret. Muligvis på grund af en del leverandørers mistillid opsagde mejeribestyrer Rasmussen nu sin stilling, og der skulle derfor findes en ny bestyrer, og valget faldt på mejeribestyrer Nielsen fra Vejen.

Efterkrigstid og Andelsbankens krak

Da man startede den ny periode i 1920 valgte man denne gang kun at lade det være en femårsperiode, som blev en periode uden de store begivenheder. Den stigende mælkemængde betød at der løbende blev indsat flere vogne på ruterne, og at ruterne antal voksede til 21. Derudover blev der foretaget de nødvendige reparationer og nyanskaffelser, så mejeriet kunne leve op til de til enhver tid gældende krav.

Da man i 1925 skulle i gang med næste femårsperiode, var alle andelshaverne med igen bortset fra Albæk Hovedgård, da ejeren godt ville levere men ikke være andelshaver, hvilket bestyrelsen ikke ville være med til. Enten var man med, eller også var man ikke! Der havde i foråret 1925 været flere henvendelser om at tegne andelskapital i Andelsbanken, og en generalforsamling i mejeriet havde været delt lige over i spørgsmålet, om man skulle deltage. Derfor kom det som noget af et chok, da der 2. juni kom meddelelse om at banken var lukket, og man havde 79.391 kroner i klemme. For at klare dagen og vejen optog mejeriet et lån på 40.000 kroner i Diskontobanken i form af en kassekredit.

Hen på efteråret lykkedes det at rekonstruere Andelsbanken, og Stenshøj bidrog med en garantisum på 16.000 kroner med løfte om større indskud. Efterfølgende måtte man afskrive et større tab i den krakkede bank, da man kun reddede 60 % af sit indestående.

Stenshøj efter udbygningen i 1926

Stadig vækst

Efterhånden blev den indleverede mælkemængde så stor, at man var nødt til at anskaffe en ny kærne til supplement af den eksisterende. For at få plads til det, blev der i sommeren 1926 tilbygget en fløj mod øst ud mod vejen. Det blev murermester Nørlem, der stod for arbejdet, der kostede 2.857 kroner plus mursten og sten til hvælving i det ny lokale. Den ny kærne og tilhørende udstyr kostede 4.645 kroner. Det udslidte pasteuriseringsapparat blev ved samme lejlighed udskiftet til en pris af 2.850 kroner. På samme tid ses en del ud-

meldelser på grund af det netop oprettede andelsmejeri i Byrsted. Trods det var antallet af mælkeruter nu vokset til 24. I 1929 blev det med et snævert flertal på generalforsamlingen vedtaget at gå fra den gamle afregning efter flødeprocenten til den nyere metode at afregne efter fedtenheder, hvorefter det nødvendige måleudstyr blev indkøbt.

Da den ny femårs-periode begyndte i juli 1930 var der 31 andelshavere fra Sønderup, der meddelte at de ønskede at udtræde, da der var planer om at oprette eget mejeri i Sønderup. De udmeldte fortsatte dog indtil deres eget mejeri var klar til drift i 1931. Udskillelsen af Sønderup-folkene forløb i det hele taget i fred og fordragelighed, idet der opnåedes enighed om Sønderups overtagelse af "deres mælkevogne" og hvad der ellers måtte være af fælles gods.

I anledning af at Stenshøj kunne fejre sit 40 års jubilæum blev der afholdt en festlighed i forsamlingshuset med musik. Hidtil havde andelshaverne kunnet bestille mælk, ost og fløde til levering fra mælkevognene. Som en nyskabelse blev varerne nu udbudt til salg fra en mælkesalgsvogn i Suldrup og Hjedsbæk.

Krisen i 1930'erne

Krisen efter det store krak i 1929 fik mærkbare følger for dansk landbrug. Det politiske blev på begge fløje radikaliseret; for landbruget ved oprettelsen af Landbrugernes Sammenslutning under ledelse af Knud Bach. Spørgsmålet om nærmere samarbejde med denne organisation blev med et snævert flertal forkastet på generalforsamlingen i 1932 og ikke siden rejst.

Efter fjorten år som mejeribestyrer sagde Nielsen i 1934 sin stilling op, da han havde fået ansættelse på et andet mejeri. Derfor blev der søgt ny mejeribestyrer og valget faldt på mejeribestyrer Jensen fra Rærup. Året efter var det de 92 andelshavere fra Veggerby Sogn, der havde bygget eget mejeri i Kirketerp og derfor udmeldte sig af Stenshøj ved den ny femårs-periodes begyndelse.

Selv om landbruget havde store problemer op gennem 1930'erne, kom Andelsmejeriet Stenshøj gennem perioden uden de helt store problemer, men fulgte med i den almindelige udvikling i samfundet. Som på mange andre mejerier blev det muligt med damp at få kogt kartofler til foderbrug. Elektriciteten ville man ikke længere sælge til Brugsforening og Lokalforening i

Suldrup; tværtimod ville man selv bruge mere strøm, idet man investerede i en elmotor til at drive kærnen og fik elværket renoveret. Ville mejeriet ikke sælge strøm, ville man til gengæld gerne sælge vand fra boringen til naboerne, så efterhånden kom mejeriet til at fungere som vandværk for det nærmeste område. Lidt pudsigt kan man konstatere, at knap havde man indgået aftale med en nabo om levering, inden det konstateres at der skal gøres noget alvorligt ved brønden, da der var konstateret ”rådne bakterier” i vandet. Selvom man opretholdt ordningen med at lade en vogn køre i Suldrup og Hjedsbæk med mælkeprodukter til almindeligt salg, fik bagermester Valdemar Pedersen i 1939 lov til at sælge mælk og smør fra sin butik midt i Suldrup mod at han selv sørgede for transport af flaskerne til og fra mejeriet.

Verdenskrig igen

Siden begyndelsen af 1930'erne var forbruget af tørv til fyring under dampkedlen faldet jævnt, så man efterhånden var nede på at bruge et par hundrede tusinde tørv. Verdenskrigens udbrud i efteråret 1939 fik imidlertid forsyningssituationen til at ændre sig radikalt, så i foråret 1940 indkøbtes ikke mindre end 1.040.000 tørv foruden 100 kubikmeter grantræ til at fyre med. Allerede samme efterår købtes yderligere 600 kubikmeter brænde. Det var ikke kun manglen på kul, der fortalte at der var krig. I 1941 kom der påbud om at der skulle opføres et beskyttelsesrum på mejeriet. Et sådant blev opført i en del af ostekælderen, der samtidig blev udstyret med armeret betonloft.

Hidtil havde man klaret at drive mejeriet med dampmaskinen og det lille elektricitetsværk, der leverede strøm til belysning. I sommeren 1943 fik man sammen med Lokalforeningen og andre strømforbrugere i Suldrup tilbudt at få opstillet et transformatorårn og derfra få vekselstrøm indlagt fra kraftværket i Aalborg. Det var en større investering at få indlagt kraft, og samtidig skulle der investeres i det nødvendige antal elektromotorer til at drive kærner, centrifuger og andre maskiner, der krævede motor. Samtidig blev det gamle elektricitetsværk afmonteret. For at finansiere den store omlægning optog mejeriet et lån på 10.000 kroner i Sønderup-Suldrup Sparekasse.

*”Bilvogn” med transportspande ved Stenshøj cirka 1960.
Kusken er Theodor Ottesen, Albæk.*

Som det havde været tilfældet i årene 1916 til 1918 var der igen problemer med at skaffe mælk til de store byer. I modsætning til den gang var mejeriet Stenshøj nu villig til at sælge en daglig mængde til Aalborg Mælkeforsyning, der dog selv skulle hente mælken. De traditionelle mælkevogne af træ var efterhånden ved at gå af mode. Efterhånden blev flere og flere mælkevogne nu de såkaldte ”bilvogne”, der var kasserede automobiler, hvis understel blev omdannet til hestetrukne vogne. Normalt

ydede mejeriet ikke bidrag til indsamlinger, men gjorde en undtagelse, da der i marts 1945 blev ydet 300 kroner til Norgeshjælpen, der formidlede fødevarer til norske børn, hospitaler og ældre.

Brand og nye investeringer

Lørdag den 14. april 1945 var det ved at gå helt galt. En gnist fra skorstenen var landet i et læs halm, der lå i mejeriets gård. Halmen var beregnet til fyring under dampkedlen. Ilden havde bredt sig til store dele af mejeriet, og der var sket omfattende skader på såvel bygning som maskiner. Dagen efter gik man i gang med at vurdere i hvilket omfang maskinerne var total-skadede eller kunne repareres. Samtidig omorganiseredes mælkeruterne, og der blev truffet aftale om at mælken skulle leveres til henholdsvis mejerierne i Kirketerp, Aarestrup og Sønderup. Skaderne blev opgjort til 13.555 kroner på bygningerne og 20.350 kroner på maskinerne. De lokale håndværkere, muremester Niels Nørlem og snedkermester Pedersen, var straks klar til at udføre arbejdet med genopførelsen af mejeriet. Ved nyopførelsen blev der lagt tegltag og det blev undladt at sætte hvælving i skummehallen. Det varede dog ikke længe inden man kom på andre tanker og fik bygget hvælvingen. Fra Kolding Maskinfabrik fik man nyt køleanlæg og hvad der ellers skulle udskiftes af maskineri. Der må være arbejdet hurtigt, for efter kun 32 dage med levering til nævnte mejerier kunne Stenshøj igen modtage og behandle mælk fra leverandørerne.

Efterkrigstid og frysehus

De første år efter krigen var en tid med mange fornyelser. Mejeriet gik med, da der kort før 1950 blev kloakeret i byen, så man ikke længere havde den lidt tvivlsomme bortskaffelse af spildevandet til nærliggende grøfter. Der blev vedtaget fælles regler for bekæmpelse af smitsom kalvekastning, og der blev organiseret sprøjtning mod fluer med ”Kaput” hos leverandørerne tre gange om året samt indkøbt et syrningsanlæg og mejeriets første lastbil. Der fremkom også planer om at etablere et frysehus med 200 frostbokse til brug for andelshaverne og i den anledning blev der afholdt en ekstraordinær generalforsamling ”med damer”, hvor planerne blev fremlagt, og en konsulent fortalte om fordelene ved opbevaring af kød og grøntsager i frostboks. Det viste sig efterfølgende, at der kun var 150 andelshavere, der viste sig interesserede, så projektet blev opgivet. Til sammenligning kan ses, at der andre steder blev oprettet frysehuse på samme tid, men i langt mindre skala; i Øster Hornum et frysehus med 50 bokse og i Albæk et frysehus med 24 bokse. Som den sidste store forandring gik mejeriet i 1950 bort fra den besværlige fyring med tørv og kul for i stedet at anskaffe et oliefyr til 5.000 kroner og olien leveret fra BP.

I løbet af foråret 1950 blev hele mejeriet sat i tip-top stand med reparationer af diverse og maling af porte og hvad der ellers trængte. Den samlede renovering kom til at koste omkring 80.000 kroner. Én af grundene til al den malen og pudsen var nok at det trak op til afholdelse af en stor jubilæumsfest i anledning af mejeriets 60 års jubilæum.

Bestyrelsen har selv skrevet dette om jubilæumsfesten

Den 1. juli 1950 havde mejeriet bestået i 60 år. Der blev på de foran for jubilæumsdagen afholdte generalforsamlinger bestemt, at der i denne anledning skulle afholdes en fest for såvel andelshavere som køberne af mejeriets produkter. Dagen begyndte med en beskeden frokost for bestyrelsen, mælkekuskene, mejeriets forretningsforbindelser og enkelte andre. Om eftermiddagen var der offentligt møde i byens anlæg med taler af forstander for Dalum Landbrugs- og Mejeriskole ved Odense John Pedersen. Det var efter meget besvær at det lykkedes at få en så betydelig personlighed som John Pedersen herop, idet det var nødvendigt at leje en privatflyver fra Odense til at flyve ham herop. I Anlægget var samlet cirka 700 mennesker, der med interesse påhørte foredraget.

Om aftenen samledes 840 andelshavere og kunder og indbudte gæster til fællesspisning i et lejet telt fra Flauenskjold. Aftenen forløb udmærket både hvad angår servering af maden og madens kvalitet. Maden serveredes af 44 unge piger fra andelshavernes egen kreds. Der var installeret et udmærket højtaleranlæg, der anvendtes af såvel som musikerne, Holger

Nygaards Blæsere, som talerne. Der blev ved festen holdt en mængde taler, der alle formede sig som en hyldest til mejeriet og dets virke, derunder de skiftende bestyrelser og formænd og andelshavernes sammenhold om mejeriet med videre.

Den 2. juli var børnenes og de unges dag, idet mejeriet om eftermiddagen blev forevist børnene, der fik serveret is og der blev vist en film i biografen. Om aftenen samledes over 300 unge mennesker om de smukt pyntede kaffeborde, og forstander Svend Haugaard fra Store Restrup Husmandsskole holdt et interessant foredrag om andelsbevægelsen. Alt i alt en smuk fest.

Festligt smykket mælkevogn ved 60 års jubilæet

Bestyrelsen har ikke i sin beretning fået med, at der i anledning af jubilæet blev arrangeret et optog med festligt smykkede mælkevogne. Der blev uddelt præmier på henholdsvis 50, 25 og 15 kroner til de tre bedst pyntede vogne. Til at bedømme vognene var nedsat en komite bestående af to kvinder og tre mænd; i øvrigt første gang kvinder optrådte som deltagere i mejeriets beslutninger.

Det var Suldrup Hotel, der skulle levere maden, men det er sandsynligt, at det var kokekonen Signe Dahl, der kom til at stå for i hvert fald en del af det praktiske. Hun har siden fortalt om, hvordan hun oplevede den store fest:

Kokekonen Signe Dahl fra Molbjerg ses til højre sammen med nogle hjælpere i køkkenet ved en stor fest

”De fleste mennesker, jeg har lavet mad til, var til en mejerifest i Suldrup. Jeg kan ikke huske, om det var 750 eller 850 mennesker til den spising, men det var nok snarest 850. Jeg stod så og skulle lave mad til alle de mange mennesker. Der var lånt ti gasovne til lejligheden, men det mente jeg ikke var til at have med at gøre til at stege de tre grise (eller hvor mange det nu var), der var slagtet til lejligheden, for til så mange mennesker skulle der jo en hel del til. I stedet for at bruge de ti gasovne gik jeg ned til bageren, som jeg kendte

godt, og spurgte, om jeg kunne låne hans ovn, når han var færdig med at bage. Han svarede, at det kunne jeg i hvert fald. Jeg kunne få lov at arbejde dernede hele tiden, og i tilgift skulle jeg

I forbindelse med mejeriets 60 års jubilæum fik bestyrelsesmedlemmerne overrakt en sølvske. Dette eksemplar er venligst udlånt af Ellen Pedersen, Støvring

få alt det kaffe, jeg kunne drikke, for han havde kaffe nok. Derudover pillede jeg 80 pund stikkelsbær til stikkelsbærkompot – noget så skønt! Gæsterne fik et par stykker mad hver og dertil det steg og medisterpølse de kunne spise foruden kartofler og sovs. Herefter fik de kaffe og lagkager, som jeg havde pyntet – 125 styk lagkager! Jeg tog fra Suldrup klokken tre om natten og skulle dagen

efter gøre klar til et bryllup i Godthåb. Der skulle jeg møde klokken syv om morgenen”.

1950'erne med store forandringer

I begyndelsen af 1950'erne begyndte mejeriet at levere en del mælk til mælkekondenseringsfabrikken i Svenstrup, den senere Akafa. Samtidig blev der taget initiativ til bedre boligforhold til de ansatte mejerister, idet der blev købt et hus på Hjedsbækvej, som indrettedes til formålet. På selve mejeriet blev de sidste rester af det gamle remtræksystem nedtaget, og hver maskine kørte nu på egen el-motor. Et forslag om at gå mere målrettet ind i ostefremstillingen ved at indrette nyt og større osteri i den gamle stald blev i 1959 forkastet af en ekstraordinær generalforsamling. Selvom forslaget på opfordring kom op på den efterfølgende ordinære generalforsamling, blev det igen eftertrykkeligt stemt ned. Året efter opsagdes aftalen om at levere 10 % af den indvejede sødmælk til Akafa.

Det var nu næsten ti år siden man havde holdt den store jubilæumsfest, så da mejeribestyrer Jensen 1. november 1959 havde 25 års jubilæum, blev der på Suldrup Hotel holdt en festaften, hvortil ”alle andelshavere med damer” var indbudt.

I 1960 var det slut med de gamle hestetrukne mælkesalgsvogne - som her i Jernbanegade i Støvring

Mælkehandler Otto Olsen ville i 1960 stoppe med at køre med hestevogn og i stedet lade sig motorisere. Derfor fik han mejeriet til at investere i ladet til den bil, han selv havde anskaffet. Året efter investeredes i en flødetank, en istank og en smørpakkemaskine ”Junior 11” til både ½ og ¼ kilo pakker; en investering der krævede optagelse af et lån på 120.000 kroner, men så kunne man også selv pakke alt smørret i stedet for at sende det til pakning andet steds.

Mandag den 8. maj 1961 kunne det være nok: ”På grund af landbrugets manglende opfyldelse af krav over for regeringen deltager mejeriet i et produktionsstop, begyndt i dag”. Mælkestoppet varede i tre dage.

Tanker om sammenlægninger

I 1963 blev de første tanker om sammenlægninger af mejerier luftet, og der blev afholdt et møde i Nibe med deltagelse af repræsentanter fra flere af egnens mejerier. Planerne blev dog indtil videre stillet i bero. Samme år var der oprettet fjernvarme i Suldrup, og mejeristboligen på Hjedsbækvej fik ved den lejlighed indlagt fjernvarme, så der ikke længere skulle fyres i de gamle kakkelovne, som solgtes. Det var jo ikke så længe siden mejeriet havde stoppet salget af sødmælk til Akafa, men nu ville man godt sælge igen, idet det blev aftalt at sælge 1,5 millioner kg mælk årligt til Elinelund ud af en indleveret mængde på 5,6 millioner kg.

Det lakkede mod enden med afhentning af mælk på vogn trukket af traktor - her sidste mælketur på Sigsgaard før tankbilen overtog i Østers Hornum

Det var ikke nok med disse tre nyskabelser, for allerede året efter fremkom de første tanker om kørsel med tankbiler i stedet for de hidtidige mælkevogne, der på dette tidspunkt for de flestes vedkommende nok har været trukket af traktorer.

Tiden var dog ikke helt moden til denne nyskabelse, så forslaget om at køre med tankbiler faldt med snævert flertal på generalforsamlingen i foråret 1965.

Mejeribestyrer Jensen var fratrukket sin stilling 1. november 1964 efter 30 år på posten. Af 55 ansøgere udvalgte ni til nærmere undersøgelse og besøg. Valgt blev mejeribestyrer Tage K. Hansen fra Gudumholm.

75 års jubilæum

Midt i alle forandringerne var det igen tid til en stor festlighed, da mejeriet i sommeren 1965 kunne fejre sit 75 års jubilæum, hvor det optimistisk blev fremført, at man var sikker på at have mod og kraft til de næste 25 år. Bestyrelsesformanden Hagbart Sørensen benyttede lejligheden til at gøre en slags status samtidig med at han beskrev hvordan jubilæumsdagen 1. juli forløb:

Torsdag den. 1. juli havde mejeriet bestået i 75 år. Godt og solidt må bygningen være rejst for de mange år siden, idet både mur- og tagkonstruktion hovedsagelig er den samme, dog er lidt tilbygget gennem de mange år.

Den ret store hestestald, der gennem mange år blev flittigt benyttet af mælkekuskenes heste, tjener i dag kun som skrammelrum, idet traktorer og biler nu besørger mælkekørselen. Indendørs er ikke meget tilbage af det oprindelige, idet alle maskiner er udskiftet, de fleste flere gange, så mejeriet har fuldt ud moderne maskiner: Centrifuger, kærne, syrningstank, smørpakkemaskine, fryseanlæg, olie fyr med mere.

Mejeriet er i forhandling med tolv nabomejerier om sammenlægning af mejerierne til én økonomisk enhed med koncentreret drift, så mere end halvdelen af disse mejerier vil ophøre med at eksistere, såfremt planerne om sammenlægning bliver en realitet.

75 årsdagen blev markeret på festlig vis. Om formiddagen var mælkekuske, mælkehandler, mejeriets personale og enkelte andre indbudte samlet med bestyrelsen til frokost på Suldrup Kro. Om aftenen festedes der på kroen for andelshaverne med damer. Der var kaffebord, sang og senere dans. Der serveredes dessert som afslutning. Mejeriet modtog i dagens anledning mange lykkeønskninger, blomster og andre gaver, og der blev udtalt mange gode ønsker for mejeriets fremtid.

Tankbilerne overtager mælkekørselen

Det gik dog ikke bestyrelsen særligt meget på at få forslaget om kørsel med tankbiler nedstemt på en generalforsamling, så der arbejdedes ufortrødent videre med planerne, og på generalforsamlingen samme efterår gik forslaget igennem med komfortabelt flertal, og tre Mercedes tankbiler og tre 6.000 liters tanke til opstilling på mejeriet blev købt. For at huse tankbilerne blev der bygget garage. De helt moderne tider holdt sit indtog, da regnskabet fra 1968 blev ført på edb.

Mælkesalgsbilen kørte stadig sin daglige tur i byen, og da mejeriets eget udsalg lukkede, blev det tilbudt alle handlende i byen at forhandle mejeriets produkter, dog med en klausul om at ”der ikke skulle blive nogen mælkekrig mellem forretningerne”.

Slutspillet

Spørgsmålet om sammenlægning med andre mejeriselskaber var efterfølgende det helt store spørgsmål, og mange forskellige løsninger blev diskuteret. Et stort samarbejde med 14 andre mejerier led i første omgang skibbrud. Så forsøgte man sig med Aarsegnens Mejeriselskab, men heller ikke det var en brugbar løsning. En mindre sammenlægning med Elinelund og Øster Hornum blev anset for kun at være en halv løsning.

De mange forhandlinger og skiftende flertal for det ene og det andet endte dog med at mejeriet Stenshøj blev tilsluttet Mejeriselskabet Nord. Den afsluttende generalforsamling for Andelsmejeriet Stenshøj fandt sted 20. oktober 1971 på Suldrup Kro.

Torsdag den 16. marts 1973 kunne man læse i Aalborg Stiftstidende: ”Mejeriet Stenshøj i Suldrup, der blev bygget i 1890, er nu blevet nedlagt efter en sprængning i kedlen.

Repræsentantskabet fandt det ikke formålstjenligt at fortsætte driften, og mælken fra Suldrup Mejerikreds overføres nu til Øster Hornum Mejeri af Stenshøjs tankvogne. Stenshøj blev for nogen tid siden tilsluttet Mejeriselskabet Nord. Ingen bliver arbejdsløse af nedlæggelsen, da personalet overføres til Øster Hornum”.